

Hem uitgegaan, maar als had het zich, zonder eenig verder ingrijpen Zijnerzijds, vanzelf ontwikkeld.

Dr. A. K.

"Het komt u niet toe".

En hij zeide tot hem: Het komt u niet toe, te weten de tijden of gelegenheden, die de Vader in zijne eigene macht geseit heeft.

Hand. 1: 3.

Scherp was de berisping, die Petrus ontving, toen de Heere, Petrus' vraag over Johannes afkeurend, hem op zijn beurt afvroeg: "Wat gaat het u aan? Maar niet minder scherp was de berisping, waarmee de Heere, kort voor zijn Hemelvaart, al zijn jongeren terecht wees, toen hij hun vernieuwd vragen bestraftte met de stellige uitspraak: *Het komt u niet toe*. Toen liep het wel niet over hetgeen met Johannes gebeuren zou, doch, in veel breder zinn, over de komst van Jezus' Koninkrijk; maar beidemaal raakte het toch de toekomst, en gold het een poging van de discipelen, om een tip van den sluier op te lichten, die deze toekomst voor hen verborg.

Ook vóór zijn Opstanding had Jezus soortgelijke vraag van zijn jongeren wel afgeweten, maar in veel zachter toon. Doch nu, na zijn Opstanding en kort voor zijn Hemelvaart, komt Jezus hen niet meer, als voorheen, in hun zwakheid tegemoet, maar smijdt kortweg en berispend hun nieuwsgierig vragen af. Het dubbele zeggen: "Wat gaat het u aan?" en "Het komt u niet toe!" bedoelde kennelijk, aan de jongeren het verwijten op te leggen, hun vragen als ongeoorloofd en niet te pas komend af te wijzen, en hen te doen gevoelen, hoe ze met al zulke vragen zich op een terrein bewegen, waarop ze elk recht van meespreken ten eenenmale misten. Ze hadden Jezus gevraagd, of hij nu eerstdaags in Israël het Koninkrijk zou oprichten, daarmee Cajaphas en Pilatus zou beschamen en de hoop in vervulling zou doen gaan, die zij, en met hen de geloovigen uit Galilea, op Hem als den Messias gesteld hadden. Op zichzelf, zoudt ge zeggen, een alleszins natuurlijke vraag. Ja, het kon haast niet anders, of die vraag moest bij wel een opkomen. Eerst scheen met Golgotha al hun verwachting teleurgesteld, maar nu was Jezus uit de dooden opgestaan, nu moest en zou het dus komen, en wat zou het dan nu zijn? Zou dan nu het glorie-rijk van den Messias ingaan? En toch wel Jezus van die vraag niets hooren. Zelfs vergeeflijk hij ze niet, maar wijst ze hard en scherp af. Ge moogt er zelfs niet van spreken. *Het komt u niet toe!*

Het ligt hier in den overgang van toestanden. Vóór Golgotha was Jezus hun leraar en meester geweest, nu door zijn Opstanding was hij hun Koning geworden, en aan het Rijkswild van dien Koning hadden zij zich blindelings te onderwerpen. Hij had te regeren, zij te gehoorzamen en te vrezen. De leiding, de regering, het bestuur aller dingen zou bij Hem zijn, en zij hadden slechts te volgen. Wat eerst Petrus, en op den Olijfborg al de jongeren aanrandden, was Christus majesteit. En daarom zette Jezus hen beide-malen zoo scherp terecht. Eerst: "Wat gaat het u aan?"; en nu: "Het komt u niet toe!"

Ons raakt dit evengoed als de discipelen. Ook wij toch zijn gedurig in denzelfden strijd bevangen. Jezus komt weder. Aan die wederkomst van Jezus hangt geheel onze toekomst. En toch gaat het eeuw na eeuw hier op aarde alles in zijn gewonen gang door. Doch van waar moet dan de oplossing komen? Niet allen worstelen hiernede. Een integendeel moet beloven, dat een zeer groot deel der Christenen zich om Jezus' wederkomst zoo goed als ganshele niet bekommeren, er niet naar taalt, er nauwelijks aan denkt, en ja wel geloof, dat Jezus, lang nadat zij zullen gestorven zijn, na tal van eeuwen eens wederkeeren en het oordeel houden zal, maar toch zoo, dat Jezus' wederkomst geen stuk van hun leven is. Mattheus 24 en 25 lezen ze, als wel heerlijk van inhoud en als toepasselijk op de toekomstige jongeren, maar als hen persoonlijk niet aangaande. Natuurlijk toont dit een leemte in hun leven, die door de Schrift geoordeeld wordt. Er gaapt iets in hun geloof, dat aanvulling vraagt. Het Koninkrijk van Christus komt in het *ewig*, wij leven in den *tijd*, en het is ons geloof dat dit eeuwige aan ons tijdelijk leven moet aanpassen. De jongeren hebben er blijkbaar niet aan gedacht, dat er twintig en meer eeuwen tusschen Jezus' hemelvaart en Jezus' wederkomst in zouden liggen. Wij verstaan dit nu, omdat de historie het ons geleerd heeft, maar wat bij ons afleest is die eeuwige-gevoel dat Jezus' wederkomst inwacht, als stond ze elken dag te komen, gepaard met dat klare meeleven in de werkelijkheid, die ons omringt, waardoor we zeven dienen en gehoorzamen en voortbouwen aan den tempel des Heeren, als lag die wederkomst nog eenen in het verschiet. Dat eerste verstaan we te weinig, dat tweede verstaan de discipelen niet. Vandaar tweeërlei bestraffing. Voor de jongeren, dat ze de oplossing op eens wilden, en voor ons, dat we om de eischen van het werkelijke leven de eenduidige oplossing vaak verschuiven. Voor de jongeren dat ze Jezus majesteit kwetsen, voor ons dat we in liefdesverlangen te kort schieten. En beidemaal is het de band tusschen het eeuwige en het leven in den tijd, dien het geloof niet in zuiverheid weet te leggen. De jongeren wilden zich niet voegen, of hun Heere moest op staanden voet wederkomen, zodat zij 't niet beleefden, en duizenden Christenen leven thans voort en zien straks hun einde tegemoet, als ging Jezus' wederkomst hen niet aan. Immers na hun sterven zullen ze toch zalig bij Jezus zijn. En daarin is immers de vrede van hun hart.

Anderen komen daartegen dan in verzet, en nemen de dwaling der jongeren weer op, en verliezen zich in berekeningen van Jezus' wederkomst. Hoe dikwijls in jaar en dag van zijn toekomst niet reeds geprosteerd! Althans diezelfde strijd. Of het ééne, of het andere. Gijlen naar het eeuwige en het werkelijke leven voorbij zien, of wel zoo in het werkelijke leven opgaan, dat het eeuwige zich uit onzen gesichtskring verliest, en dit terwijl toch omgekeerd de eisch der Schrift steeds blijft, dat we elken dag naar Jezus' wederkomst zullen uitzien, en nochtans alle de dagen onze levens aan den bouw van zijn tempel in stille gehoorzaamheid zullen voortarbeiten. Jezus' wederkomst nooit uit ons hart, en toch dit hart steeds bereid en ijverig doende, om onzen Koning in stille gehoorzaamheid te midden van dit tijdelijke leven te dienen.

Het raakt hier onze kinderpositie. Kinderen Gods te zijn, in onze hoogste eereit, maar dan moet ook kinderlijk ons hart vervullen. Nu laat een goed kind reeds op aarde het bestel en bestuur van het huiselijk leven aan zijn vader over, en hoeveel te meer betaamt het ons dan niet, het bestel en het bestuur van de Goddelijke huishouding over te laten aan onzen Vader die in de hemelen is. Maar overlaten is niet genoeg. Reeds in de aardse huishouding geniet het kind er in, zoo het helpen, dienen, gehoorzamen mag en in alles zich door de liefde voor vader en moeder laat bezielen. Het laat niet over, om stil te zitten, maar om te ijveren beag te zijn, en aan zijn liefde haar vrijen loop te laten. En juist in dien kinderlijk licht ook hier de geloofsband, die dit gevoel voor het eeuwige met het volle leven in de werkelijkheid verenigt. De dingen die komen zullen, laat het kind van God aan zijn vader over, maar zelf leeft hij voor dien vader, bouwt aan zijn Koninkrijk, dient Hem in zijn heiligen dienst. En wat het nu dien vader belijft heeft, den Christus als Koning over ons te stellen, en ons in den triomf van den Koning eens onzen eigen triomf met te doen vieren, daar vraagt Gods kind niet naar dingen die hem niet toekomen, maar zet zijn hart op tweëdel. Allereerst daarop, dat het sielverlangen naar zijn Koning steeds iniger en besiedeler worde, en anderzijds, om voor den Koning, zolang het moet, te strijden en te lijden, en Hem daarin zijn liefde te toonen, dat Hem te gehoorzamen de lust zijner siele is.

Dr. A. K.

Amsterdam, 5 Mei 1911.

Zeer verblijdde ons de goede tijding, dat men in Friesland pogingen in het werk wil stellen, om tot oprichting van een christelijk gymnasium te komen, waardoor we in het Noorden van ons land drie christelijke gymnasia zouden rijk zijn.

Het Comité, dat zich daarvoor gevormd heeft, en bestaat uit de heeren Dr. W. A. v. Es, geref. pred. te Leeuwarden, D. Wolvius, arts te Leeuwarden, F. Nauta, lid van Ged. Staten te Ferwerd, C. J. Oskam, Herv. pred. te Aalsum, en H. Pollema, lid van de Tweede Kamer te Sneek, bevat mannen van groote bekwaamheid en energie, die zeker niet rusten zullen, voordat dit doel bereikt is; en de saamstelling van het Comité schijnt er op te wijzen, dat er hoop bestaat op samenwerking tusschen de verschillende Christelijke groepen, waardoor de kans van slagen zeker zou worden verhoogd.

Zoo komen we allengs tot de vervulling van het ideaal, dat in elke provincie van ons land, waar het geloofig protestantsch element onder de bevolking sterk genoeg vertegenwoordigd is, een christelijk gymnasium zal zijn opgericht. Zuid-Holland en Gelderland bezitten thans reeds twee christelijke gymnasia; Noord-Holland, Utrecht, Overijssel en Groningen elk één. Laat men nu de overwegende Roomsche provincies Noord-Brabant en Limburg buiten spel en evenzo Drenthe, waar onze krachten te gering zijn, dan bleven alleen Friesland en Zeeland over.

Onze kloelke vrienden in Friesland hebben gevoeld, dat dit niet mocht, en daarom de handen ineenslagende, om ook voor hun provincie een Christelijk gymnasium te stichten.

Zal Zeeland straks dit goede voorbeeld volgen?

De kleine wolk van misverstand, die de schoone samenwerking op het gebied van ons christelijk-nationaal onderwijs dreigde te verduisteren, doordat Gereformeerd schoolverband zich aan die samenwerking wilde te onttrekken, schijnt gelukkig te zullen overdrijven.

Of de grieven van Gereformeerd Schoolverband tegen den Schoolraad juist waren of niet, willen we hier niet beoordeelen. Waar mannen van zoo uitnemend naam aan het hoofd van Gereformeerd Schoolverband staan, zou het in elk geval te betreuren zijn geweest, wanneer een breuke ontstaan was, die allicht tot verwijdering aanleiding had kunnen geven. Samenwerking van allen, die voor de School met den Bijbel ijveren, schijnt ons in de eerste plaats eisch.

De Schoolraad heeft dit gevoeld en daarom met algemeene stemmen in zijn jongste vergadering het volgende besluit genomen:

"De Schoolraad, overwegende het groot belang, om de eenheid in de zaak van het Chr. onderwijs te behouden, noodig Christ. Nat. Schoolonderw., Unie, Vereen. van Christ. Onderwijzers in Nederl., en Geref. Schoolverband nit, elk twee leden uit hun midden aan te wijzen, om met twee gedelegeerden uit den Schoolraad een commissie te vormen, ten einde te onderzoeken of en op welke wijze overeenkomst is te verkrijgen. Vóór 1 Jan. 1912 moet men met het Rapport gereed zijn.

We twijfelen niet, of deze Commissie zal een uitweg weten te vinden, waardoor aan de grieven van Gereformeerd Schoolverband zal worden tegemoet gekomen, en Gereformeerd Schoolverband zal van harte bereid wezen om de geboden hand der verzoening te aanvaarden.

In Engeland is onder de bevolking een krachtige actie ontstaan tegen de propaganda der Mormoonsche Zendingen, die in den laatsten tijd steeds sterker toeneemt. Zelfs wil men, dat de Regering tusschenbeide zal komen om deze propaganda te verbieden, omdat ze in hoofdzaak ten doel zou hebben jonge meisjes naar Amerika te lokken, die voor de „veelwijverij“ dienst zouden moeten doen. De Minister heeft een onderzoek toegesegd, en de zaak zal wel eerstdaags in het parlement officieel ter sprake worden gebracht.

In hoeverre deze klacht juist is, zal uit dit officieel onderzoek wel blijken, maar ook afgezien daarvan is het zeker gewenscht, dat de oogen opengaan voor het ernstige gevaar, dat in de Mormoonsche propaganda schuilt. Volgens de mededeelingen, die Dr. H. Freese, advocaat te New-York,

vertegenwoordiger van een vereeniging tot bestrijding van het Mormonisme, aan den correspondent van een onzer groote dagbladen deed, beroemen de Mormonen er zich op, dat hun zending vooral in Nederland grooten invloed heeft en Nederland onder de Staten op het vasteland van Europa zelfs nummer één staat. Volgens de statistische gegevens is verleden jaar de propaganda van deze dwaalleer gevoerd in ons land door niet minder dan 79 Zendingen, van wie 22 Rotterdam en 18 Amsterdam bewerkt hebben. In het geheel werden gedurende dat jaar 3233 bijeenkomsten gehouden, terwijl niet minder dan 420.246 Mormoonsche geschriften in ons land verspreid werden. Wel was de oogst betrekkelijk nog niet groot: er werden 306 bekeerlingen gedoopt en 58 daarvan naar Utah gezonden. Maar deze reusachtige propaganda toont toch, hoe het Mormonisme zich vooral op ons vaderland werpt, en zelfs deze driehonderd bekeerlingen in één jaar gunnen we aan het Mormonisme niet.

Of de Regering hier veel aan doen kan, betwijfelen we. Ze waarschuwt reeds onlangs tegen emigratie naar Utah, en indien met seilen kon bewezen worden, dat deze propaganda diende om jonge meisjes voor de veelwijverij te winnen, zouden wettelijke maatregelen zeker plicht kunnen worden. Waar deze veelwijverij echter, naar het schijnt, zeer in het geheim gedreven wordt en het uiterst moeilijk valt in Utah zelf onderzoek te doen, omdat de Overheid daar geheel in handen der Mormonen is, blijft het de vraag, of de Regering genoegzaam bewijsmateriaal in handen zou kunnen krijgen.

Des te ernstiger is echter de roeping der Christelijke Kerk, om tegen deze verderfelijke dwaalleer op te treden. Ze mag de zielen, die haar toebetrouwd zijn, niet door de propaganda van deze dwaalleer laten meeslepen. Het zwaard des Woords is haar geschonken, ook om dezen aanval van de macht der duisternis te weerstaan.

Nu de Kerkeraad van 's-Gravenhage het voorstel van Dr. de Moor inzake de Armenwet heeft overgenomen en het daardoor een kerkelijk karakter heeft gekregen, willen we dit voorstel gaarne hier overnemen, om het ook ter kennis van andere kerkeraden te brengen, die er winst mede kunnen doen.

Het luidt aldus:

De Gereformeerde Kerken in Nederland, samengekomen in Generale Synode te Zwolle op den 11 Augustus 1911, kennis genomen hebbende van het ontwerp-Heemskerk tot herziening der wet op het Ambestuur,

dankbaar waardeerende, dat dit in vele opzichten het streven toont om rekening te houden met het eigenaardig karakter der diaconale armenzorg in de kerk van Christus, erkentelijk voor het goede, dat in dit wetsontwerp geboden wordt ook ten opzichte van den diaconalen arbeid,

besluit zich te wenden tot Z.E. den Minister van Binnenlandsche Zaken en tot de Staten-Generaal met het eerbiedig verzoek, in dit wetsontwerp de volgende wijzigingen te willen aanbrengen om berwaren, welke daartoe voor den diaconalen arbeid zouden kunnen voortvloeden, te ondervragen:

In artikel 5 alin. 1 toe te voegen de woorden: „voorzover zij die niet op andere wijze kan verkrijgen of heeft verkregen“, om aldus te voorkomen, dat de diaconie een positie ontvangt, welke in strijd zou zijn met het Gereformeerde Kerkrecht.

In artikel 12 de te kort genomen termijnen eenigzins te verlengen; aan het slot voor de diaconie een beperking in te voegen als in art. 48 en 53: te haaren opzichte voorkomt;

en voor de diaconie bovendien te bepalen, dat deze slechts hebben te antwoorden, of zij bereid en in staat zijn tot siens, ja dan neen, terwijl zij eerst in tweede instantie, wanneer de arme volhardt bij zijne aanvraag om hulp buiten de diaconie om, verplicht worden mede te deelen, tot welk bedrag en in welken vorm zij eventueel hulp verleenden;

hoewel de Synode er de voorkeur aan geeft, dat de wet deze verplichting, ook in art. 48 en 53, niet legt op de diaconie, doch de mededeeling (mits door diaconen gewaarmerkt) laat verstrekken door den arme, die zichzelf als zodanig openbaart.

In artikel 13 nauwkeuriger te bepalen bij de wet, welke opgaven de diaconieën verplicht zijn te verstrekken, opdat zij door deze beoogd worden tegen vragen, die te zeer haar inwendige aangelegenheden zouden kunnen raken.

In artikel 48 (soo ook in art. 53) de opgave meer tot het noodzakelijke te beperken, in artikel 50 aan alinea 1 sub 3 toe te voegen „doordat zij zich zelf als zodanig openbaarden.“

en alinea 2 zodanig te beperken dat door het Koninklijk Besluit nimmer het karakter van den Armenraad, als in alinea 1 omschreven, kan worden gewijzigd.

In artikel 67 het boete-maximum te verlagen en bovendien te bepalen, dat geen boete wordt opgelegd dan na waarschuwing.

en eindelijk met het verzoek, dat de r.g.n. dubbele bedeling uit het wetsontwerp wordt geschrapt,

of, indien daartegen overwegend bezwaar mocht blijken te bestaan, deze zooveel maar eenigzins mogelijk is bij de wet wordt beperkt,

en alsdan in art. 30 worde bepaald, dat die instelling van weldadigheid, welke het grootste deel der ondersteuning verstrekt, als regel deze ook uitleide.

Het ontwerp-Armenwet.

VI.

Nog veel ernstiger bezwaren dan tegen de rechtspersoonlijkheid der diaconieën heeft men ingebracht tegen de zoogenaamde „dubbele bedeling“, die in Art. 27 (nieuw) wettelijk toegelaten en geregeld wordt.

Tegen niet ééne bepaling in het nieuwe wetsontwerp heeft men zoo de stormklok geluid als tegen dit artikel. Zou men de bezwaarde broederen gelooven, dan is er geen gevaarlijker bepaling in heel de wet te vinden dan deze, en is zij de doode vlieg, die heel de apothekerssalve stinkende maakt. Ze zou het lokas zijn, waardoor onze diaconieën in de val van staatsarmenzorg zouden gelokt worden. Ze zou den belastingdruk zoo verzwaren, dat er geen geld overbleef om onze eigen armen te bedelen. Ze zou het jeraudisch middel wezen, om onze diaconieën onder controle en zeggenschap van den Staat te brengen. Ze zou een straf zijn voor getrouwe plichtbetrachting onzer Kerk en een premie voor het plichtsverzuim van de Hervormde Kerk.

Nu gaat er van zulk een met gloed uitgesproken aanklacht altoos een suggestieve invloed uit, waardoor men zich licht kan laten medeslepen. Des te meer is daarom noodig, de feiten eens nuchter onder de oogen te zien.

Nu is de voorstelling, alsof de Minister deze dubbele bedeling wilde invoeren om onze diaconieën in verzoeking te brengen, de staatsarmenzorg uit te breiden of aan de Hervormde Kerk een subsidie te geven uit 'slands schatkist, niet alleen krenkend voor den Minister, maar ook met de werkelijkheid ten eenenmale in strijd.

De dubbele bedeling wordt door deze Wet niet ingevoerd, maar bestaat reeds in alle provincien van ons land, en wat Minister Heemskerk alleen doen wil is, deze dubbele bedeling „wettelijk toelaten“, om dat het verbod in de bestaande wet toch niet uitgevoerd wordt. Dit nu is niet te wijten aan zekere willekeur van de burgerlijke ambtenaren, maar aan het feit, dat men voor onhoudbare toestanden stond. De wet kan wel verbieden, dat een burgerlijk ambestuur geen onderstand mag geven aan een arme, die reeds door de diaconie bedeld wordt, maar als de diaconie aan een gezin van een arme vrouw en vier kinderen 75 cents per week bedeling geeft — Mr. Van Maare heeft het terecht opgemerkt, — dan lijden ze honger en „kan de Overheid niet nalaten bij te springen.“ Hier schuilt de moeilijkheid, waaraan niet de Regering schuld is, maar de Kerk die aldus haar armen bedeld. Dr. J. H. Adriani, die op de pas gehouden diaconale conferentie der Hervormde Kerk, deze dubbele bedeling uit het oogpunt van diaconale armenzorg beslist verwerpt achtte, en alle diaconieën opwekte daarvan geen gebruik te maken, moest toch erkennen, dat „de tegenwoordige toestand van ons armwezen de wettelijke toelating der dubbele bedeling tot een onafwijsharen eisch maakt.“ En wantrouwt men dit getuigenis, omdat het van Hervormde zijde komt, dan hoore men, hoe ook De Standaard verklaarde, dat de Regering, wanneer geen andere uitweg openstaat, niet anders handelen kan, want dat „nood wet breekt en de dubbele bedeling, onverschillig of zij in de wet staat of er buiten blijft, toch feitelijk doorgaat.“ Het zou daarom naar onze overtuiging niets baten, of de Kerken met een verzoek tot de Regering kwamen, om deze dubbele bedeling uit haar wetsontwerp te schrappen; de Regering zou antwoorden, dat ze hier voor een noodzakelijk kwaad stond, dat zij niet wisten te wijken.

In de tweede plaats heeft men uit het oog verloren, dat de bezwaren, die men tegen deze dubbele bedeling heeft ingebracht, wel op zich zelf volkomen juist zijn, maar dat ze evengeod gelden tegen elke burgerlijke armenzorg. De dubbele bedeling is niets anders dan een vorm, om de armen te hulp te komen; en of de Overheid de armen, die door de diaconie in het geheel niet ondersteund worden, geheel voor haar rekening neemt, dan wel de armen, die niet voldoende bedeld worden, ten deele ondersteunt, maakt principieel en praktisch geen het minste verschil. Dezelfde bezwaren, die tegen de dubbele bedeling zijn aangevoerd, kunnen dan ook even goed tegen de enkelvoudige bedeling door de Overheid aangevoerd worden. Ook de enkelvoudige bedeling door de Overheid is een „verzoeking“ voor de diaconie, die voor een tekort staat, om hare armen naar de Overheid te verwijzen. Dat de dubbele bedeling deze verzoeking grooter zou maken, achten we niet juist. Toen schrijver dezes predikant in Friesland was — ik wijk hierop, omdat men zich vooral op de Noordelijke provincien beroepen heeft — waren daar tal van Gereformeerde Kerken, die hare armen geheel aan de burgerlijke armenbesturen overlieten en niets voor de verzorging dier armen deden. De diaconen collecteerden Zondags — het was hun eisch werk — en storten de gecollecteerde gelden in den kerkenbuidel voor het predikantstractement. Dubbele bedeling zou voor zulke Kerken een vooruitgang zijn geweest; ze zouden dan althans iets voor de zorg hunner armen hebben bijgedragen.

Dat de dubbele bedeling finantieel zooveel zwaarder lasten zou opleggen als de enkelvoudige bedeling, achten we evenmin juist. In Amsterdam, waar de dubbele bedeling bestaat, wordt hieraan jaarlijks een som van f. 55.000 uitgegeven; wat op het totaal bedrag van de Amsterdamsche begroeting, die 33 miljoen bedraagt, nauwelijks meetelt. Zeker maakt deze halve ton niet, dat daardoor de leden onzer Kerken worden uitgemergeld en niet meer in staat zouden zijn haar eigen armen te onderhouden!

Maar al werd de dubbele bedeling ingetrokken, zou dit voor de uitkomst weinig verschil maken. Noem een gemeente als Heeg, waar het burgerlijk ambestuur en het ambestuur der Roomsche Kerk elk voor de helft in de onderhoudskosten der Roomsche armen voorzien. Het spreekt wel vanzelf, dat wanneer het burgerlijk ambestuur weigerde deze helft te betalen, het kerkelijk ambestuur niet in staat zou wezen de geheele kosten op zich te nemen. Het gevolg zou wezen, dat het kerkelijk ambestuur voortaan voor de helft der armen geheel zorgde en de andere helft geheel aan het burgerlijk ambestuur overliet. Finantieel kwam dit precies op hetzelfde neer. Intrekking van de dubbele bedeling zou het kwaad, waartegen men strijden wil, dus niet genezen, maar verplaatsen.

En wat het argument betreft, dat deze dubbele bedeling een subsidie zou wezen voor de Kerken, die haar plicht verzuimen, zoo geldt dit natuurlijk evenzeer tegen de enkelvoudige bedeling. De toestand is thans reeds zoo, dat de Overheid haar burgerlijke armenzorg moet uittrekken over 46% der armen. Het spreekt wel vanzelf, dat deze armen in hoofdzaak behooren tot de Hervormde en Roomsche Kerk. De sommen, die de Staat hiervoor heeft uit te geven, moeten evenzeer door de leden onzer Kerken medebetaald worden. Het onrecht schuilt dus niet in de „dubbele bedeling“, maar in de enkelvoudige bedeling even goed.

Hadden de bezwaarde broederen nu een consequent en principieel standpunt ingenomen; keurden ze elke burgerlijke armenzorg voor kerkelijke armen af, en eischten ze, dat de Overheid voortaan op zou houden met armen van eenige Kerk te bedelen, zoo zouden we voor dit standpunt allen eerbied hebben. Maar nu ze de burgerlijke armenzorg voor armen, die door hun Kerk niet bedeld worden, in de wet laten staan en alleen protesteerden tegen de dubbele bedeling, staat hun protest zwak.

Het enige argument, dat tegen de dubbele bedeling terecht kan aangevoerd worden, is, dat door de dubbele bedeling de functies van burgerlijk ambestuur en kerkelijke armenzorg vermengd worden en de Overheid daardoor in de kerkelijke armenzorg kan ingrijpen. Uit het oogpunt van diaconale armenzorg is deze dubbele bedeling dan ook een zeer ernstig gevaar, en Dr. Adriani heeft uit dat motief volkomen terecht de diaconieën gewaarschuwd, om deze dubbele bedeling niet te aanvaarden.

Was deze dubbele bedeling dan ook een verplichting, die de Overheid ons wilde opleggen, dan zouden onze Kerken niet ernstig genoeg tegen deze krenking van haar vrijheid kunnen protesteerden. Maar dit is niet zoo. Elke diaconie heeft het in haar eigen macht aan deze dubbele bedeling te ontkomen, wanneer ze de door haar bedeelde armen naar voldoende ondersteunt. Wel kan het voorkomen, wanneer een arme zich tot het burgerlijk ambestuur om steun wendt, dat dit onderzoeken zal, of de diaconie voldoende onderstand verstrekt, en zou het burgerlijk ambestuur, wanneer deze onderstand naar zijn oordeel onvoldoende was, kunnen supplereen; maar in de praktijk gelooven we niet, dat zulk een geval zich ooit zal voordoen, wanneer onze diaconie verklaart, dat de verlenende onderstand voldoende is. De Wet schrijft toch uitdrukkelijk voor, dat de onderstand van het burgerlijk ambestuur tot het strikt noodzakelijke moet beperkt blijven, en het is daarom reeds ondenkbaar, dat een burgerlijk ambestuur zal helpen, wanneer de diaconie verklaart, dat voor die hulp geen noodzaak bestaat. Zoo rijk zijn onze burgerlijke armenbesturen heusch niet, dat ze uit louter weelde armen zouden gaan bedelen, die deze hulp niet noodig hebben.

Bovendien is de diaconie, die deze armen onderhoudt, natuurlijk veel beter in staat om over hun toestand te oordeelen, dan het burgerlijk ambestuur.

Onze diaconieën hebben dus, voorzover ze zelf hare armen voldoende helpen, van deze dubbele bedeling geen kwaad te duchten. Het enige argument, dat onze Kerken tegen deze dubbele bedeling zouden kunnen aanvoeren, is, dat in deze dubbele bedeling een verzoeking zou liggen voor zwakke diaconieën. We stemmen Dr. de Moor echter van harte toe, dat het beneden de waardigheid onzer Kerken zou wezen, op dien grond bij de Overheid op een verbod dezer dubbele bedeling aan te dringen. We staan als Kerk van Christus te hoog om tot de Overheid te zeggen: neem deze dubbele bedeling weg, want ze zou ons in verleiding kunnen brengen. Indien er diaconieën zouden zijn, zwak genoeg om voor de verleiding te beriskenen hetzij van de dubbele bedeling, hetzij, wat we nog veel erger kwaad achten, om hare armen geheel aan de burgerlijke armenzorg over te laten, dan zullen we zelf onze diaconieën op het zondige van deze weg wijzen en niet rusten, voordat ze haar roeping tegenover de haar toevertrouwde armen beter hebben leeren verstaan. Zoo is reeds in tal van klassen geschied, en dit vermaan heeft met name in Friesland uitnemend vrucht gedragen.

Zoo blijft dan alleen het argument over, dat eigenlijk de diepste grond is van het verzet tegen deze dubbele bedeling, dat de Hervormde Kerk hiervan het meest profiteeren zal, om haar valsche rol van Volkskerk te beter te kunnen volhouden. Vooral wanneer het metterdaad de bedeling van den Minister was, dat deze dubbele bedeling door één hand zou worden uitgekeerd en deze ééne hand altoos die van de Hervormde diaconie zou wezen, zou deze diaconie daardoor den schijn krijgen, alsof zij haar armen voldoende onderhield. En dit zou daarom te ergerlijker wezen, omdat de Hervormde diaconie, die over zooveel kapitaal beschikt, hare armen dan

onderhouden door de led worden opg komen juist, oog mag v dubbele bed de Hervorm armen van a diaconie nie worden. Int door Dr. d de wet een dubbele bed worden door ste deel bet kunnen onde langen we d dat niet één bedeling ge Hervormde regel in vele deze Kerke mooi weer s Staat.

Dr. J. H. Adriani het karakter e dat we hier g omdat het kon dienen kan, o te verspreiden.

Ten einde s consulent!“ is ik schiereenvo 1. den naam, 4. titel vergoeding 1. De naam d v. het woort Hij is zeker v leid van een l kent. In gerec nog wel gebruk die in rechtsak wel consulent g En het is ook gebied. Men w Kerken den pre overleg met een dienaar heeft, s klasse wordt aan sooveel mogelij leiding of ook h staan. Wijst de heet hij alleen n geweest, dan kan en secundus con primi- en van s dere vergadering 2. In de ker Kerken uit de 16 voorspreken m. Het „instituut“ toen eigenlijk n waarvan sprake i werd toen waarsc 2 of 3 genabun vaardigden of v bij 300'n beroep En ook gaven d denklijk wel bij In de 17e eeuw en evenals in d echter gedurig v de Kerkelijke H omtrent de cons gevonden, als: 30 er zullen zijn; 30 Van die bepaling histor. overricht t van degene, die i wel wat lang du te achten. Eigen en daarom over d dat soms zeer vrede, ja, verbe de bepalingen vo Zoo werd — 13 Ap ten, dat de spre de beroepingen a pro re nata“ (di heden) zullen to paald — zij su „pure passivi“ h maal geen presli kwamen de class De van den consulen Daarentegen w Den Haag — lang dat de consulat a als de gemeente niet het minste, a sal mogen doen.“ bepaling.

Ook in de 19e Gereformeerde K bij de jongste rev Synode te Utrecht dat reeds drie e in de K. O. is, daar nu o. m. lez met niet meer dan met advies van d de class aangev 3. Omtrent de v valt op te merke in de K. O. staat, bepaalde verplicht van den predik dienaar. Daarbij d de consulat van De vacante ker kennen, en de con te geven. In overli gemeente kan dan wat soms gewens d. i. bij 't forme s zijn; en of hi regel is — de ver waarin de aanwij gemeente van een kerkeraad zal we de beroeping is u roepbaar mede b beroepene daard alies behoort i van het kerkerbe bepaald omschre den consulent niet.

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

onderhouden door de led worden opg komen juist, oog mag v dubbele bed de Hervorm armen van a diaconie nie worden. Int door Dr. d de wet een dubbele bed worden door ste deel bet kunnen onde langen we d dat niet één bedeling ge Hervormde regel in vele deze Kerke mooi weer s Staat.

Dr. J. H. Adriani het karakter e dat we hier g omdat het kon dienen kan, o te verspreiden.

Ten einde s consulent!“ is ik schiereenvo 1. den naam, 4. titel vergoeding 1. De naam d v. het woort Hij is zeker v leid van een l kent. In gerec nog wel gebruk die in rechtsak wel consulent g En het is ook gebied. Men w Kerken den pre overleg met een dienaar heeft, s klasse wordt aan sooveel mogelij leiding of ook h staan. Wijst de heet hij alleen n geweest, dan kan en secundus con primi- en van s dere vergadering 2. In de ker Kerken uit de 16 voorspreken m. Het „instituut“ toen eigenlijk n waarvan sprake i werd toen waarsc 2 of 3 genabun vaardigden of v bij 300'n beroep En ook gaven d denklijk wel bij In de 17e eeuw en evenals in d echter gedurig v de Kerkelijke H omtrent de cons gevonden, als: 30 er zullen zijn; 30 Van die bepaling histor. overricht t van degene, die i wel wat lang du te achten. Eigen en daarom over d dat soms zeer vrede, ja, verbe de bepalingen vo Zoo werd — 13 Ap ten, dat de spre de beroepingen a pro re nata“ (di heden) zullen to paald — zij su „pure passivi“ h maal geen presli kwamen de class De van den consulen Daarentegen w Den Haag — lang dat de consulat a als de gemeente niet het minste, a sal mogen doen.“ bepaling.

Ook in de 19e Gereformeerde K bij de jongste rev Synode te Utrecht dat reeds drie e in de K. O. is, daar nu o. m. lez met niet meer dan met advies van d de class aangev 3. Omtrent de v valt op te merke in de K. O. staat, bepaalde verplicht van den predik dienaar. Daarbij d de consulat van De vacante ker kennen, en de con te geven. In overli gemeente kan dan wat soms gewens d. i. bij 't forme s zijn; en of hi regel is — de ver waarin de aanwij gemeente van een kerkeraad zal we de beroeping is u roepbaar mede b beroepene daard alies behoort i van het kerkerbe bepaald omschre den consulent niet.

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m

Wat echter ne bijaldien de vacat hulp behoort in daartoe toe haren verplicht met gew behulpzaam te we (vooral bij bij, g de sacramenten); h beroep of z.g. huis nissen en van v welke voor ande worden gehouden. Soms is het zelf in een of meer v 1884, maar ook, — gemeente en de l toelaten. — In d door zijn optrede de orde en de ge met beverderd m